

Nr 98.

Ankom till riksdagens kansli den 28 juli 1914 kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter m. m. från förra häradshövdingbostället Stora Yxhult nr 1 i Östergötlands län.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 20 juni 1914 avlåten, till jordbruksutskottet för förberedande handläggning hänvisad proposition, nr 202, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva,

dels att två till förra häradshövdingbostället 1 mantal Stora Yxhult nr 1 i Tjällmo socken av Östergötlands län hörande områden, som å en av extra lantmätaren J. Stånggren år 1913 över egendomen upprättad karta betecknats, det ena såsom ägofigurerna nr 236—239 om 77.7 ar och det andra såsom delar av ägofigurerna nr 233 och 243 om 1.3 ar, må vart för sig från egendomen försäljas, det förra till Tjällmo kommun mot en köpeskillning av 800 kronor och det senare till Tjällmo varmbadhusbolag mot en köpeskillning av 26 kronor samt under villkor i övrigt beträffande vartdera området,

att köpeskillingen skall senast vid tillträdet kontant inbetalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet,

att köparen ensam vidkännes de med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader, samt

att köparen i gränsen mot kronans mark uppsätter och för framtiden underhåller lämpligt stängsel;

dels ock att sjutton till egendomen hörande, i statsrådsprotokollet närmare angivna lägenheter må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område, dock med tillägg till lägenheterna g och h av väg-område, på sätt domänstyrelsen föreslagit, från egendomen upplåtas enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande av de i nådiga brevet till domänstyrelsen samma dag meddelade närmare bestämmelser i fråga om tillämpningen av berörda grunder samt med de förbehåll, som av uppskattningsmännen och domänstyrelsen föreslagits i fråga om kvarboenderätt och utfartsvägar.

I detta ärende har departementschefen till berörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Vid uppskattningsförrättning, som under år 1913 hållits å det till den 14 mars 1916 utarrenderade förra häradshövdingbostället 1 mantal Stora Yxhult nr 1 i Tjällmo socken av Östergötlands län, vilken egendom nu lämnar 2,700 kronor i årligt arrende, hava uppskattningsmännen väckt förslag om upplåtande av lägenheter från egendomen.

I skrivelse den 9 januari 1914 har domänstyrelsen underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat instrument över berörda förrättning med därtill hörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren J. Stånggren år 1913 upprättad karta över egendomen med beskrivning ävensom ansökningar av Tjällmo kommunalnämnd och Tjällmo varmbadhusbolag om inköp av områden av egendomen.

Av handlingarna inhämtas, bland annat, följande.

Ifrågavarande egendom är belägen 2 mil från Borensbergs järnvägsstation och 3.5 mil från Motala samt innehåller en areal av 329 hektar 89.4 ar, därav 179 hektar 54.6 ar tomter och åker, 21 hektar 48.5 ar äng, 123 hektar 49.3 ar avrösningsjord och 5 hektar 37 ar impediment.

För beredande av egna hem hava uppskattningsmännen föreslagit upplåtande av följande lägenheter och torp med nedan angivna områden samt salu- och arrendevärden:

Benämning	Ägofigurer & kartan	Areal		Salu- värde	Arrende- värde	Nuvarande innehavare
		hektar	ar	kronor	kronor	
Grindstugan	av 240, 241, 242	—	10.8	55	5	Änkan Char- lotta Karlén
Karlsborg	av 46, av 234, av 240, 244—249	1	13.5	560	30	Anders Magnus Andersson
Nystugan	103, av 250, 250 a	—	4.5	25	3	Skomakaren Anton Hoflund
Susendal	av 60, 71—90, 102, av 250, 251—258, av 259, 260, 261	8	15.0	4,120	195	Skomakaren Carl Svalstedt
Tittut	101, av 104, 105, av 106, av 259, 262—267, av 268	4	99.8	3,015	115	Edvin Karlsson
Lilla Lennartstorp ...	av 221, 229	—	34.8	75	7	Anna Karlsson
Sisseryd	av 8, av 9, 10, 11, av 11 a, av 22, av 29, 184—196, av 197, 198, av 221	9	24.5	3,800	140	
Anderstorp	av 197, av 199, av 203, 204, 205, av 206, 207—209, av 210, av 211, 212— 220, av 221, 270, av 275	8	4.7	3,930	165	
Borgtorpet	av 197, 201, 202, av 203, av 206, av 221, 269, av 275	5	71.0	2,620	110	
Tomt a	47, av 98, 99	—	59.4	240	13	
» b	av 46	—	46.8	180	11	
» c	av 46	—	46.3	185	11	
» d	av 46, av 234	—	50.4	200	12	
» e	av 46	—	47.5	190	11	
» f	av 46	—	79.5	320	20	
» g	av 46	—	87.3	350	22	
» h	av 46, av 234	—	72.3	290	17	

Byggnaderna å torpen Tittut, Sisseryd och Anderstorp tillhöra kronan. Ladugård och bod å Borgtorpet tillhöra kronan, men stugan egendomens arrendator. Byggnaderna å lägenheterna Grindstugan, Karls-
Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 10 saml. 38 häft. (Nr 96—98.) 3

borg, Nystugan, Susendal och å Lilla Lennartstorp ägas av respektive innehavare av lägenheterna med undantag av en ladugård å Susendal, som tillhör kronan. Susendal, Tittut, Sisseryd, Anderstorp och Borgtorpet hava av uppskattningsmännen ansetts böra upplåtas såsom jordbrukslägenheter, övriga lägenheter till bostadslägenheter. Uppskattningsmännen hava, med förmålan att inom Susendals område äro belägna en stuga, kallad Gustavslund, tillhörig 69-åriga fru Hellmark, samt en 70-årig förr skolläraren Johan W. Åberg tillhörig stuga, benämnd Petterslund, och att nämnda personer förklarar sig icke vilja friköpa den mark, varå deras stugor vore belägna, hemställt, att såväl Hellmark som Åberg och dennes hustru måtte få under sin återstående livstid kvarbo mot utgivande av nu utgående avgälder eller för Gustafslund 5 kronor och för Petterslund 8 kronor årligen.

Till gata till ovannämnda tomterna e, f, g och h har föreslagits att avsättas ett å kartan med litt. i betecknat område, varjämte ansetts, att utfartsvägar över lägenheterna borde förbehållas kronan.

Vidare hava uppskattningsmännen tillstyrkt, att med äganderätt måtte få upplåtas dels till Tjällmo kommun ett område av egendomen, å kartan omfattande ägofigurerna nr 236—239 om 77.7 ar, varå kommunens ålderdomshem eller fattighus vore beläget, mot en köpeskillning av 800 kronor, dels ock till Tjällmo varmbadhusbolag ett område av ägofigurerna nr 233 och 243 om 1.3 ar, som hittills nyttjats såsom tomtplats för ett badhus och vilket saluvärderats till 26 kronor. Arrendevärdena för dessa tomter hava satts till resp. 38 kronor och 2 kronor.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag till upplåtelser från egendomen. Ej heller överjägmästaren har gjort någon erinran däremot, dock borde enligt hans mening tillses, att egendomens väg till skogen icke komme att ingå i torpen Borgtorpets och Sisseryds områden.

För egen del har domänstyrelsen i anledning av det föreliggande förslaget till upplåtelser från ifrågavarande egendom icke haft annan erinran, än att det syntes styrelsen lämpligare, att det till väg föreslagna området litt. i finge ingå i lotterna litt. g och h, med förbehåll vid upplåtelsen av dessa om skyldighet för köpare att tillåta områdets begagnande såsom utfartsväg för lotterna e, f och g. Härjämte ansåge styrelsen lika med överjägmästaren, att vid försäljningen av torpen Sisseryd och Borgtorpet kronan borde förbehållas rätt till väg till skogskiftet utmed gränsen mellan lägenheterna.

Jag finner mig böra förorda uppskattningsmännens förslag med

de av domänstyrelsen föreslagna ändringar samt hemställer på grund därav — — —.»

Utskottet har icke funnit något att erinra mot ifrågavarande framställning, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förvarande proposition.

Stockholm den 28 juli 1914.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

Vid slutbehandling inom utskottet av de i utlåtandena nr 96—98 omförmälda ärenden hava närvarit: herrar Persson, Ericsson, Odelberg, Paulson, Pers, Lindblad, Lundell, greve Hamilton och Nilsson i Tånga, greve Wachtmeister, Ingeström, Rosén, Ekerot, Tysk, Bosson och Nilsson i Linnås.
